

Kristin S. Scharffscher, førsteamanuensis i samfunnssikkerhet

Risiko-kommunikasjon i pandemier: Budskap, etterlevelse og sårbarhet knyttet til utbruddet av COVID-19 (PAN-FIGHT)

Stavanger, høst 2022

Presentasjon

1. Kort om forskningsprosjektet PAN-FIGHT
2. Nøkkelfunn
3. Anbefalinger
4. Spørsmål

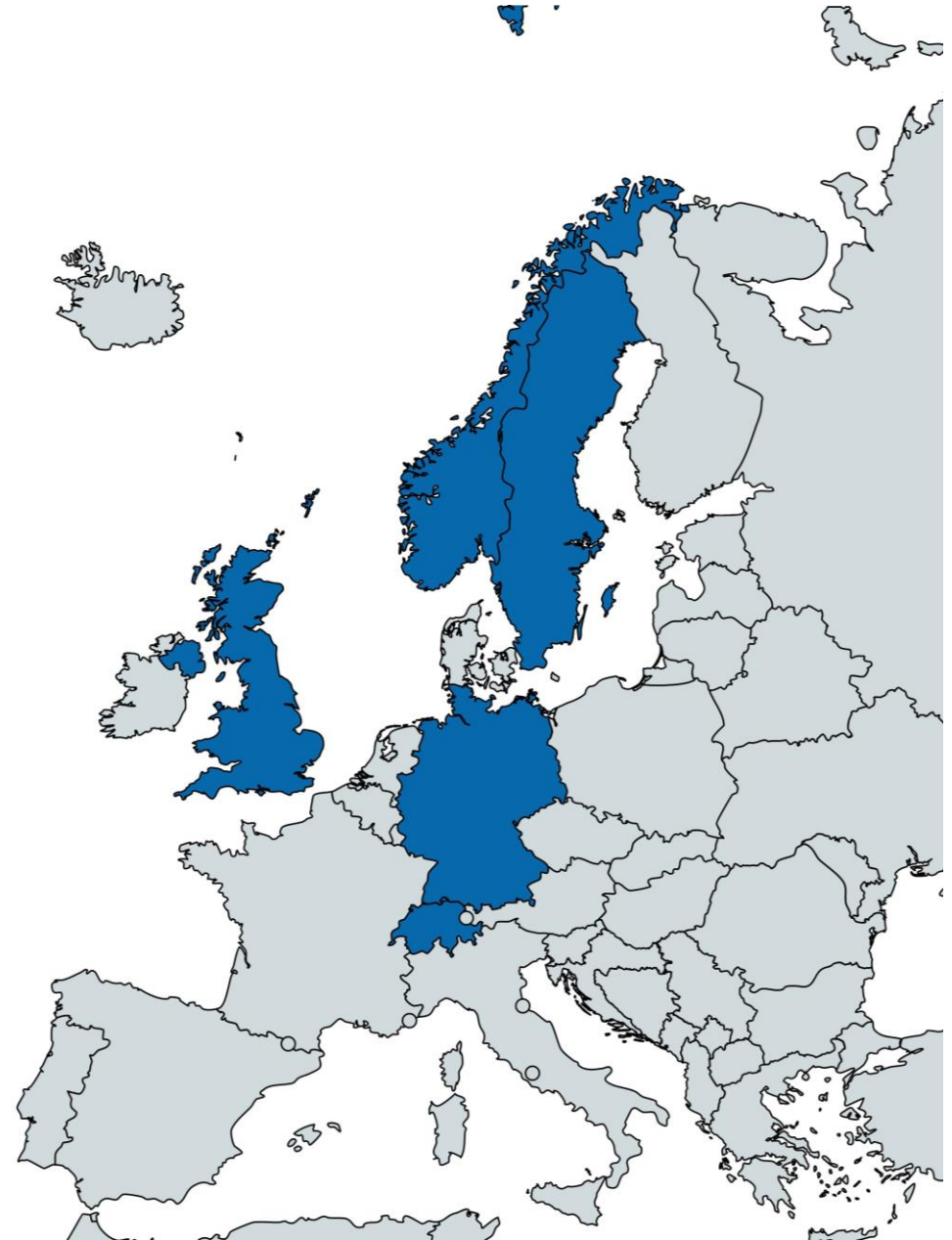
Prosjektets formål

Overordnet: Undersøke sammenhengen mellom risiko-kommunikasjon og sosial sårbarhet knyttet til utbruddet av COVID-19.

- 1) I hvilken grad kan variasjoner i nasjonale myndigheters risiko-kommunikasjon knyttes til befolkningens etterlevelse av smitteverntiltak?
- 2) Finner vi sammenhenger mellom risiko-kommunikasjon, etterlevelse og sosiale faktorer slik som alder, kjønn, inntekt og husholdning?
- 3) Kan vi omsette funn fra studien til anbefalinger for risiko-kommunikasjon som er bedre tilrettelagt, mer målrettet og mer effektiv i krisehåndteringsøyemed?

Landene i studien og våre prosjektpartnere

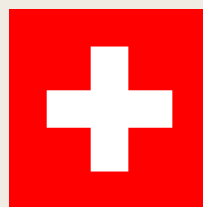
- Norge UiS
- Tyskland DIALOGIK
- Sveits UNIGE
- Sverige MIUN
- Storbritannia KCL

Hvordan har vi samlet inn data

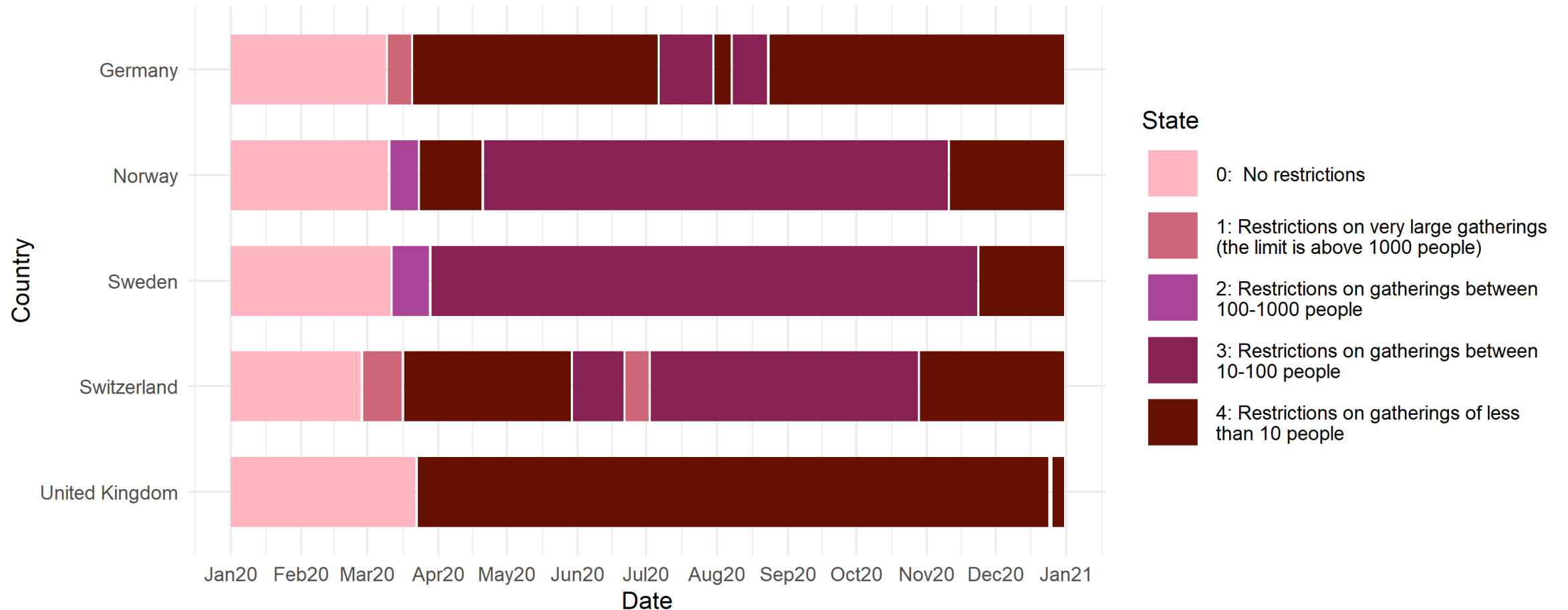
- For hvert av de fem studielandene samt komparativt: Kartlegging av myndighetenes pandemi-beredskap, system for krisehåndtering, håndtering av COVID-19 fram til desember 2020, smitteverntiltak, kommunikasjon med befolkningen, pandemiens forløp med smittespredning, samt andre faktorer som er særegne for landet.
- Spørreundersøkelse med representativt utvalg av befolkningen i hvert av de fem studielandene (totalt 4.206 respondenter).
- Intervjuer med representanter fra myndighetene på nasjonalt, regionalt og kommunalt nivå i hvert av landene.
- Fokusgruppe-intervjuer (befolkning) i Norge og Sverige.

Pandemiens G5...

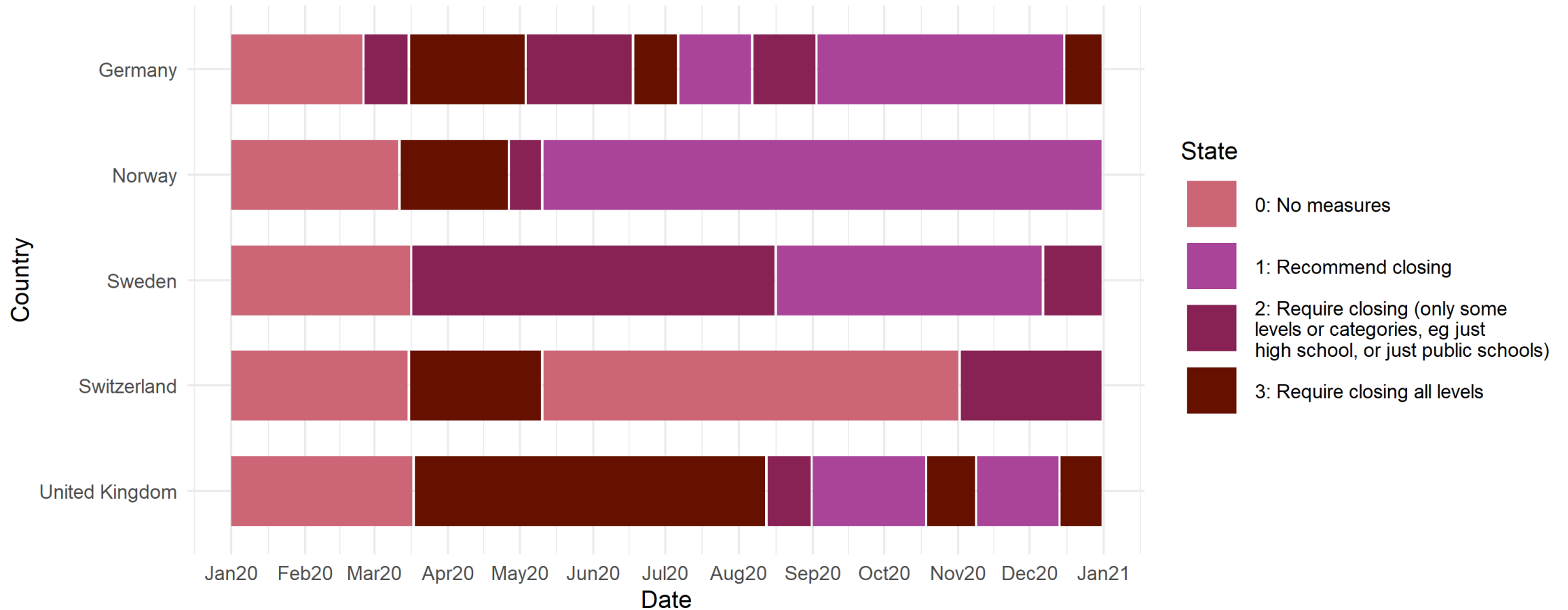

- Ulike politiske systemer, men alle er likevel å regne som økonomisk robuste demokratier med velfungerende kontrollstrukturer.
- Alle har i større eller mindre grad absorbert de økonomiske, politiske og sosiale konsekvensene av pandemien.
- Disse landene klarte relativt raskt å gjenopprette 'normalen'.
- NB: Gjelder også Sverige!

Sosiale restriksjoner

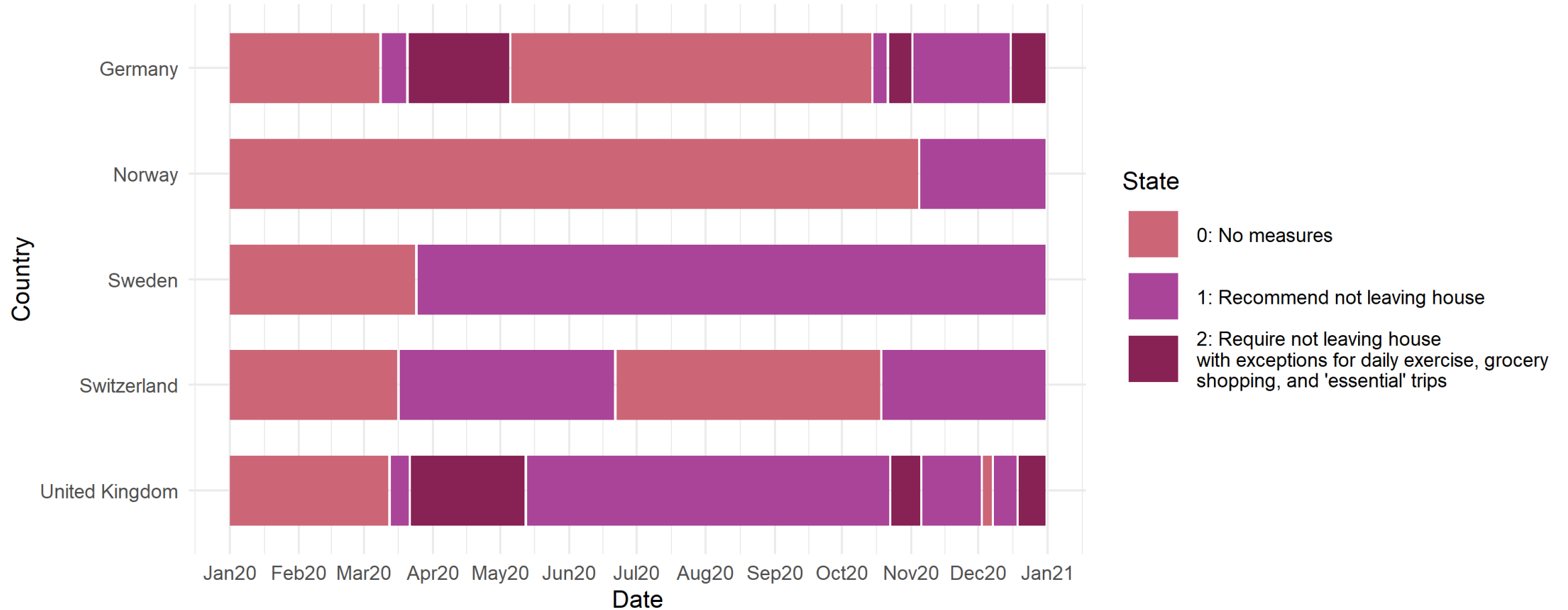

Stengte skoler

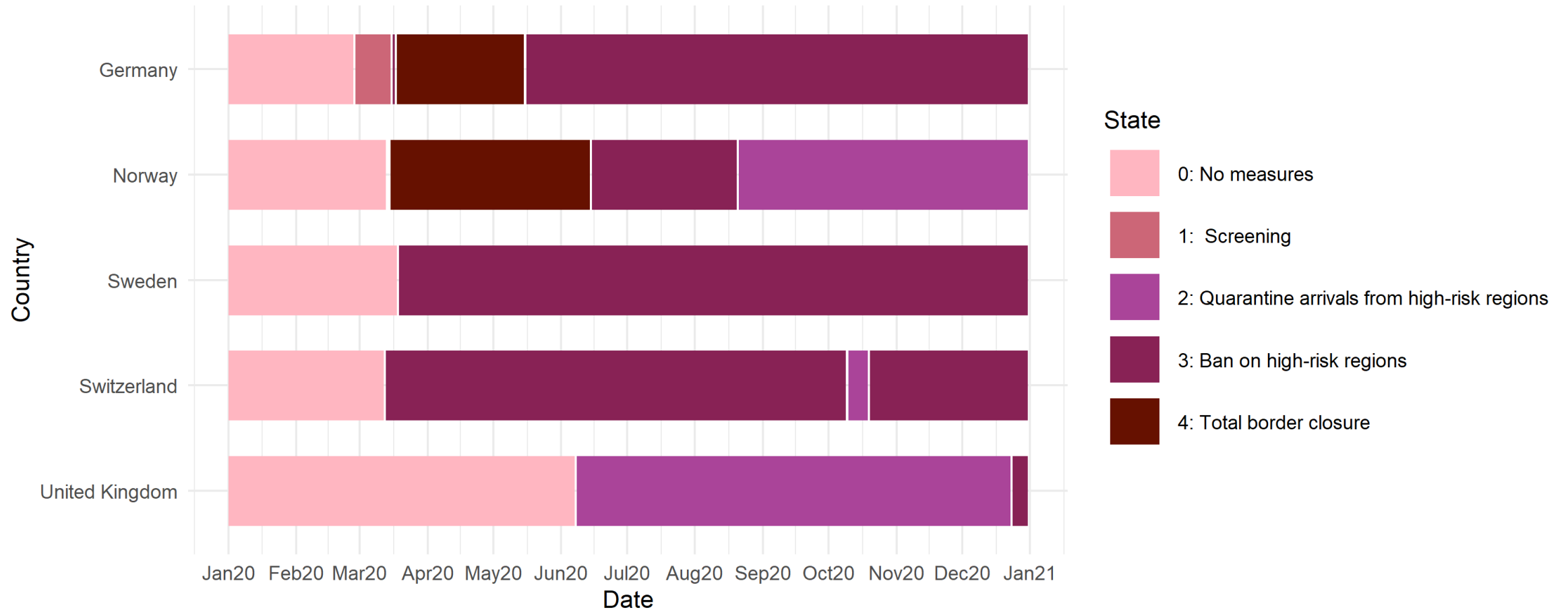

Source: Oxford COVID-19 Government Response Tracker.
 As data were unavailable from 1 January, we assumed no school closures up until data collection began

Bli hjemme

Innreiserestriksjoner

Særtrekk ved de ulike studielandene

Norge strengest på stengte/kontrollerte grenser. God plass (boliger og tilgang til uteområder) ble en ressurs og smitterater holdt seg relativt lave.

Sverige var sent ute med å definere pandemien som samfunnskrise. Dermed ble ansvaret for håndteringen liggende uforholdsmessig lenge hos helsefaglige etater (uten overgripende beslutningsmyndighet). Høye dødstall i starten av pandemien, spesielt blant eldre.

Tyskland hadde god kapasitet på intensive sengeplasser og god PCR testkapasitet allerede i starten av pandemien. Prioriterte skjerming av personer over 70 år. Unngikk første smittebølge.

Sveits hadde nylig oppdaterte beredskapsplaner for smittevern som raskt ble 'aktivert'. Lave smitterater.

Storbritannia tok tidlig hensyn til sosiale ulikheter i befolkningen, spesielt gjennom diversifiserte kommunikasjonskanaler. Men krisehåndteringen var relativt uorganisert og ikke i henhold til planverk og innøvde rutiner.

FOTO: STINA ST JERNKVIST/TT NEWS AGENCY/AFP VIA GETTY IMAGES

Norge var ikke alene om Korona-dugnaden

Storbritannia: We all must do it
to get through it

Sverige: Skydd dig själv och andra

Tyskland: Zusammen gegen Corona

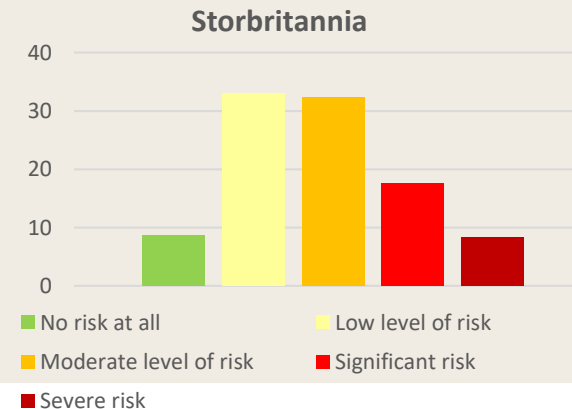
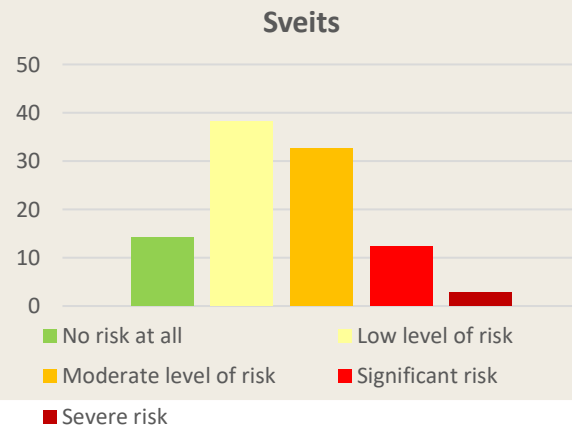
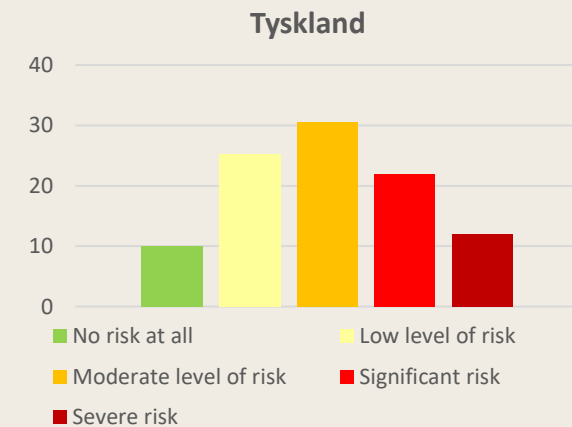
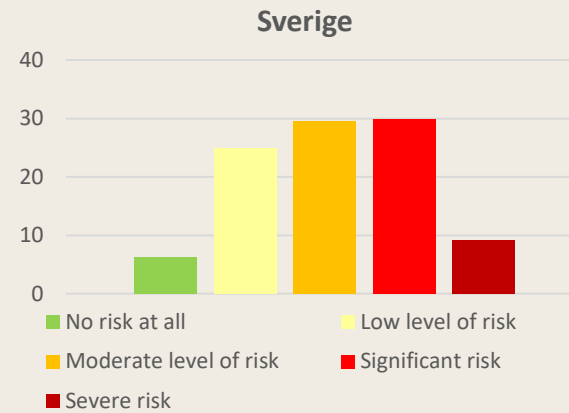
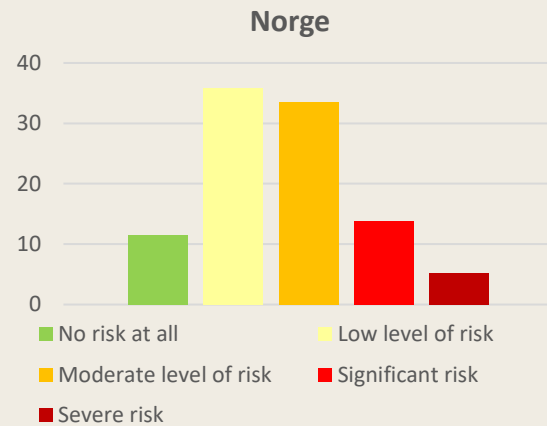
Sveits: Ensemble et solidaire

Norge: Korona-dugnad

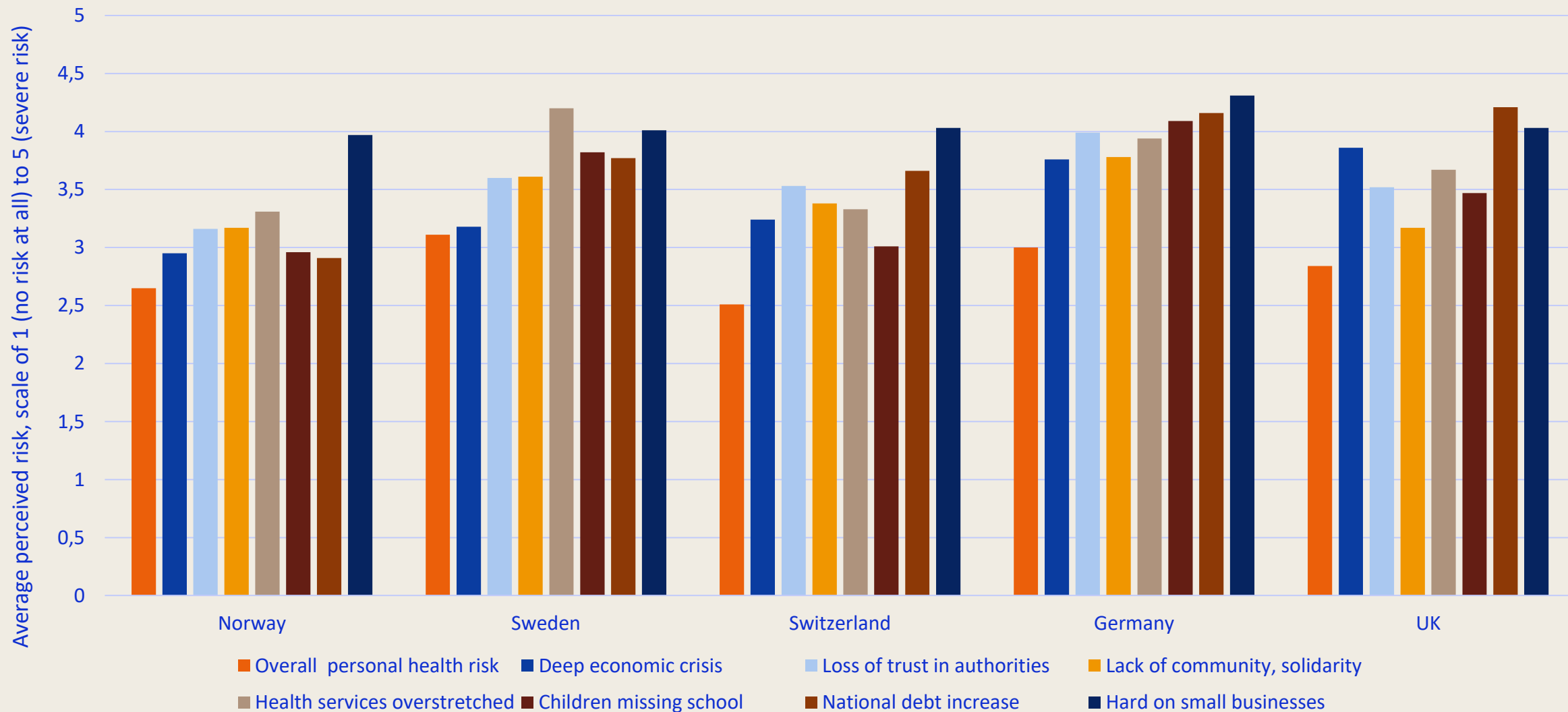

PHOTO: PIPPA FOWLES/NO.10 DS

Opplevd risiko for personlig helse

Opplevd effekt av COVID-19 på ulike typer risiko

Nøkkelfunn (risiko-kommunikasjon)

1. Ulike mønstre med hensyn til hvordan folk brukte media for å innhente informasjon om pandemien.
2. Tydelig at folk hadde behov for å forstå risiko ikke bare knyttet til helse men også økonomisk, sosial og samfunnsmessig risiko.
3. Nasjonalitet og alder var de to faktorene som i størst grad påvirket opplevd risiko for egen helse.
4. Folk var jevnt over bekymret for mye mer enn å bli syk.
5. I april 2021 var personlig helse 'den minste bekymringen'.

Nøkkelfunn (etterlevelse og sårbarhet)

- Folk reagerte på solidaritetsbudskapene med 'moralisk bevissthet' – de tok til seg solidaritetstanken og anerkjente sitt individuelle ansvar.
- Det virket å være store variasjoner i hvor mye etterlevelse 'kostet' hver enkelt person, samt i hvilken grad enkeltmennesker evnet å etterleve ulike tiltak.
- Tilgang til natur og utendørsaktiviteter var blant faktorene som i størst grad motvirket den negative effekten som smitteverntiltak hadde på folks dagligliv.

Konklusjoner

1. Sivildbefolkningens adferd var avgjørende for den pandemiske krisehåndteringen.
2. Samfunnets robusthet reflekterte kvaliteten på den pre-pandemiske beredskapen.
3. Opplevd kvalitet på risiko-kommunikasjon gav høyere grad av etterlevelse.
4. Folk var bekymret for mye mer enn å bli syk.
5. Folks risiko-opplevelse reflekterte de sosiale og samfunnsmessige aspektene ved krisen, langt utover risiko-budskapene fra nasjonale myndigheter.
6. Folk reagerer ut fra sin risiko-opplevelse, som kun delvis er styrt av myndighetenes risiko-kommunikasjon. Folks handlinger er også påvirket av deres følelse av sikkerhet og sårbarhet, samt muligheten til å kunne velge (smitteverntiltak på egne vegne).

1+2) Beredskapsarbeidet for neste krise starter nå!

Anbefalinger:

1. Innøvde rutiner (SOPs) gir bedre krisehåndtering. Styrk operasjonaliseringen av likhetsprinsippet i beredskapsplanlegging og gjennom øvelser.
2. Kartlegg sosiale ulikheter som ble forsterket under pandemien og jobb med å redusere/begrense disse mens vi venter på neste krise.
3. Analyser sårbarheter som ble skapt av smitteverntiltak. Finn konkrete måter å unngå lignende 'bivirkninger' av tiltak knyttet til fremtidig krisehåndtering.
4. Kartlegg ressurser blant befolkningen som ble 'aktivert' under pandemien. Anerkjenn og styrk disse på en systematisk måte, som del av læringsprosessene og videre beredskapsplanlegging.

3) Tydelig risiko-kommunikasjon

Anbefalinger:

1. Revider krisehåndteringssystemer for å sikre velfungerende kommunikasjonskanaler mellom fagekspertter og beslutningstakere. Innlem for eksempel 'utforming av tydelig informasjon' i beredskapsøvelser med ulike scenarier.
2. Tren på å jobbe fram tydelige og konsekvente budskap i krisescenarier preget av usikkerhet og uforutsigbarhet (altså typiske kriser).

4+5) Krisens mange fasetter og nivåer

Anbefalinger:

1. Forsterk beredskapsplaner gjennom å analysere store krisers ulike fasetter (sosiale, økonomiske, helse/velferdsmessige, samfunnsmessige). Det er sannsynlig at vi står overfor flere store kriser i årene som kommer.
2. Beredskapsplanlegging bør omfatte kartlegging av hvordan ulike krisescenarier rammer ulike samfunnsgrupper, også indirekte.
3. Beredskapsplanlegging bør omfatte kartlegging av krisehåndteringsressurser i befolkningen. Der det er mulig bør det utarbeides planer for hvordan disse kan innlemmes og/eller støttes i offentlig beredskap og øvelser.

6) Opplevd risiko påvirker adferd

Anbefalinger:

1. Etabler toveis kommunikasjonskanaler med ulike deler av befolkningen (sjekk bruksmønstre).
2. Innhent kunnskap om opplevd risiko i ulike deler av befolkningen (den kan variere mellom ulike samfunnsgrupper).
3. Vær obs på at offentlige budskap og offentlig informasjon er det eneste som påvirker folks opplevde risiko.
4. Følg med på sosiale faktorer som kan påvirke folks vilje OG even til å etterleve tiltak for å håndtere krisen og tilrettelegg for ulikheter – både kommunikasjonsmessig og praktisk.

7) Tillit er trumfkortet

Anbefalinger:

1. Vær obs på at høy grad av tillit kan redusere folks motivasjon for å følge anbefalte tiltak. Dette kan for eksempel bety at de 'nærmeste' slapper av fordi de føler seg trygge og ivaretatt.
2. Følg med på graden av 'ontologisk tillit'. Sosial kontroll kan i så måte være et 'hemmelig verktøy'.
3. Bruk tilliten ikke bare til å slå alarm, men også til å holde på håpet! Dersom mulig, beskriv en troverdig og realistisk vei ut av krisen.

PAN-FIGHTs nettside: Improved risk communication during pandemics | University of Stavanger (uis.no)

